

No renunciar a categories com la subjectivitat vol dir, certament, repensar, però des de la consciència de la fragilitat del "jo sóc", que es constitueix tant a través de la lectura de si mateix/a com de tot allò que l'excedeix i travessa. Les dones som conscients que el "fons obscur" de la diferència només es deixa transparentar a penes a través de l'acció i de la paraula. Per tant, insistir a repensar la categoria de subjecte significa acceptar el repte i fer una aposta en positiu, fer un pas endavant i assumir la responsabilitat d'un discurs sobre el que hi ha, en el qual es pugui assentir o dissentir; de cap manera no vol dir re-

caure en les trampes del "fantasma" del subjecte fort del pensar modern. A les darreries del nostre segle, d'una altra banda, els "fantasmes" reals potser són uns altres, només cal parar esment en les "diferències" de Bòsnia o d'Algèria, per posar exemples, enfront de les quals aparentment no tenim ni armes ni discurs.

Així, doncs, és entre la *feminitat anònima* dels filòsofs i les velles (en aquest cas, velles per antigues i no per caduques) reivindicacions modernes de la igualtat i del dret a tenir drets que sembla que es troba el terreny en què moure'ns i fer les apostes. **Fina Birulés**

El lector opina

Aquesta secció és oberta als lectors perquè exposen la seua opinió, bé per carta bé mitjançant 'EL TEMPS Online'. La intel·ligència artificial centra el debat de la bústia.

Paradoxes de la informàtica

He llegit amb molt d'interès l'aportació al tema sobre el ciberespai que Norbert Bilbeny va fer en el darrer "Debat". I és que trobe imprescindible comprendre la pretesa impunitat amb què seiem davant del nostre ordinador per relacionar-nos, cada vegada més, amb l'exterior. Es més, crec que som a les portes d'una nova conducta social que s'anirà estenent a mesura que l'ús quotidià de la informàtica també ho farà.

En efecte, quan som a casa i, bé per buscar informació, bé per transmetre missatges o fins i tot per pagar una multa, utilitzem l'aparell informàtic, deleguem en un altre (l'ordinador) la realització directa d'un acte que abans ens obligava a relacionar-nos amb altres éssers humans. El fet de poder-te relacionar activament amb tot el món, de poder mantenir una conversa amb diverses persones còmodament des de la teua casa..., obre un ventall inèdit de possibilitats en el qual la privacitat individual no és mai violada. I on, per tant, no hi ha la intimidació ni el respecte que la presència de l'interlocutor imposa. Ben segur que la comunicació amb diversos éssers humans, arrecerats darrere la pantalla, ha de canviar alguns codis ètics i morals. Perquè quan hom perd les referències exteriors, quan hom s'aïlla voluntàriament del món real i entra en un món virtual fet a la

seua mida, les relacions, les sensacions i també els sentiments pateixen una transformació. Bona o dolenta, el temps ho dirà.

Vicent Rostoll
Fortaleny (Ribera Baixa)

"Ceci n'est pas une pipe"

"Ceci n'est pas une pipe", diu el text que Magritte va incloure en el quadre que duu precisament aquest nom. El quadre en qüestió representa amb el màxim realisme plàstic justament una pipa, de les que serveixen per fumar. La raó última d'aquesta obra la desconec absolutament, però la relació entre la frase i l'objecte que estableix Magritte ens serveix per parlar de la relació entre la forma i el sentit. Magritte pinta una pipa i sota hi posa "això no és una pipa". Magritte té raó: la pintura o la representació d'una pipa no és, de fet, una pipa en si. Però la representació d'un objecte ens serveix per entendre'ns i per funcionar, als humans. L'article sobre intel·ligència artificial de Teresa Garcerà, aparegut a l'últim "Debat", deia, entre altres coses, que el problema de la simulació del pensament humà en les màquines és més una qüestió de programació que no de tecnologia. Jo crec que és sobretot una qüestió de sensibilitat i de sentit de l'humor. Una cosa que les màquines (encara) no tenen.

Lola López
Tortosa (Baix Ebre)